

[Formanden.]

Forslagsstillerne har altså taget lovforslaget tilbage. Ønsker nogen at optage det? Da det ikke er tilfældet, er lovforslaget bortfaldet.

Skriftlig fremsættelse af forslag.

Minister Hans Sølvhøj: Jeg har den ære for det høje ting at fremsætte forslag til folketingsbeslutning om Danmarks ratifikation af traktat om principper for staters virksomhed ved udforskning og udnyttelse af det ydre rum, herunder månen og andre himmellegemer, undertegnet i London, Moskva og Washington den 27. januar 1967.

I henhold til traktatens bestemmelser står den åben for undertegnelse af alle stater. Ifølge de oplysninger, der er modtaget indtil i dag, har 74 stater undertegnet traktaten, siden den blev åbnet for undertegnelse. Danmark var blandt de lande, som først undertegnede traktaten.

Forud for traktatens underskrivelse er gået en række internationale forhandlinger som med kortere eller længere afbrydelser har været ført siden 1959, da FN's generalforsamling nedsatte et udvalg vedrørende den fredelige udnyttelse af verdensrummet med den opgave at fremsætte forslag til samarbejde på dette område under FN's auspicer.

På FN's 16. generalforsamling i 1961 vedtoges en resolution om internationalt samarbejde om den fredelige udnyttelse af verdensrummet, hvori udvalget blandt andet blev opfordret til at undersøge de juridiske problemer ved udnyttelsen af verdensrummet. Som retningslinier herfor angav resolutionen 2 principper, nemlig dels at folkeretten og FN-pagten finder anvendelse på himmellegemerne, dels at det ydre rum og himmellegemerne ikke kan underkastes national suverænitæt, men frit skal kunne udforskes og anvendes af alle stater.

I oktober 1963 vedtog FN's 18. generalforsamling derpå en resolution, som opfordrer staterne til at afstå fra at sætte genstande, der medfører kernevåben eller andre former for masseødelæggelsesvåben, i kredsløb omkring jorden og fra at anbringe sådanne våben på himmellegemerne. To måneder senere vedtog generalforsamlingen en deklaration om de juridiske principper for staters virk-

somhed ved udforskning og udnyttelse af det ydre rum, der i vidt omfang indeholder bestemmelser svarende til dem, der nu er optaget i traktaten.

Også den 20. generalforsamling beskæftigede sig med sagen og vedtog en resolution, som anmodede det nedsatte udvalg om at fortsætte bestræbelserne for at tilvejebringe internationale aftaler om bistand til astronauter og tilbagesendelse af disse og deres rumfartøjer, om ansvar for skade, som forårsages af opsendte rumgenstande, og endelig om de juridiske principper i forbindelse med en udforskning og udnyttelse af verdensrummet.

Et nyt initiativ i sagen blev taget, da præsident Johnson i en udtalelse den 7. maj 1966 gav udtryk for, at der bestod et aktuelt behov for en traktat om månen og andre himmellegemer. Den amerikanske præsidents udtalelse mundede ud i en bemærkning om, at USA ville stræbe efter en snarlig drøftelse af en sådan traktat i det dertil egnede FN-organ. I overensstemmelse hermed udfoldede USA inden for FN bestræbelser på at få indkaldt det juridiske underudvalg under udvalget vedrørende fredelig udnyttelse af verdensrummet med det formål at udarbejde et traktatudkast til forelæggelse for den 21. generalforsamling. Det amerikanske initiativ førte til, at underudvalget indkaldtes til en møderække i Genève samme sommer.

Kort forinden havde Sovjetunionen i et brev af 30. maj 1966 til FN's generalsekretær stillet forslag om, at der på dagsordenen for den 21. generalforsamling blev optaget et punkt om afslutning af en international overenskomst på det herhenhørende område. I motiveringen for forslaget opregnedes en række principper for en sådan overenskomst, som i store træk svarede til de synspunkter, som var kommet til udtryk fra amerikansk side.

I juni 1966 fremlagde USA og Sovjetunionen herefter hver deres udkast til en traktat. De to udkast rummede mange lighedspunkter, omend der på enkelte principielle områder endnu var afvigende opfattelser. De to traktatudkast blev gjort til genstand for behandling i det førnævnte juridiske underudvalg, som trådte sammen i Genève den 12. juli 1966. Da møderækken sluttede den 4. august 1966, var der i underudvalget

[Minister Hans Sølvhøj.]

opnået enighed om 9 hovedbestemmelser i en traktat om fredelig udnyttelse af verdensrummet. Følgende problemer var endnu uløst:

a) USA ønskede for det første i lighed med bestemmelserne i Antarktis-traktaten ret til ubetinget inspektion af installationer m. v. i verdensrummet, medens Sovjetunionen, der i princippet accepterede tanken om inspektion, var af den opfattelse, at der på forhånd skulle træffes aftale om tidspunktet for hver enkelt inspektion.

b) Fra amerikansk side ønskede man endvidere optaget en bestemmelse om, at staterne skulle være forpligtede til at rapportere og offentliggøre resultaterne af deres virksomhed i det ydre rum, medens man fra sovjetisk side kun var rede til på frivillig basis at give oplysninger om den faktiske virksomhed og ikke om resultaterne.

c) Endelig ønskede Sovjetunionen optaget en bestemmelse om, at stater, der yder bistand til en anden stat med hensyn til virksomhed i det ydre rum og på himmellegemerne, efter anmodning skal yde andre stater en tilsvarende bistand. Fra amerikansk side fandt man ikke at kunne acceptere denne mestbegunstigelsesbestemmelse.

De i underudvalget opnåede resultater udgjorde grundlaget for den videre behandling af spørgsmålet på FN's 21. generalforsamling, som derefter den 19. december 1966 enstemmigt vedtog det resolutionsudkast, der med blandt andre Danmark som medforslagsstiller anbefalede traktatteksten til undertegnelse af det størst mulige antal stater. At det i sidste ende lykkedes at bygge bro mellem de modstående synspunkter, må hovedsagelig tilskrives direkte drøftelser mellem den amerikanske og sovjetiske delegation.

Direkte betydning for Danmark vil traktaten naturligvis kun kunne få i den udstrækning, hvori vi deltager eller fremtidigt kommer til at deltage i internationale rumforskningsprogrammer. Som eksempel herpå kan nævnes Danmarks deltagelse i Den europæiske Organisation for Rumforskning, ESRO, der på sit program har opsendelse af forskningssatellitter, og hvis konvention udtrykkeligt bestemmer, at organisationen skal have til formål udelukkende i fredeligt

øjemed at muliggøre og fremme samarbejdet mellem de europæiske stater inden for rumforskning og rumteknik. ESRO-konventionen, der blev underskrevet i Paris den 14. juni 1962, er således ganske i overensstemmelse med de almindelige principper, der er nedlagt i rumtraktaten. Endvidere har traktaten betydning for telekommunikation ved hjælp af kunstige satellitter. Her deltager Danmark i det ved overenskomst af 20. august 1964 dannede konsortium til gennemførelse af den midlertidige ordning vedrørende et globalt, kommercielt satellitkommunikationssystem, INTELSAT.

Afgørende for vor stilling til den foreliggende traktat har det været, at den dels betegner et nyt betydningsfuldt skridt på vejen henimod international afspænding og nedrustning, dels bidrager til at fastlægge retsregler for menneskets færden i det ydre rum.

På denne baggrund anser regeringen det for ønskeligt, at Danmark ratificerer traktaten. For at markere Danmarks positive interesse for den afspændingspolitiske linje, traktaten er udtryk for, lægger regeringen vægt på, at man fra dansk side er klar til at ratificere traktaten på et forholdsvis tidligt tidspunkt.

Idet jeg vedrørende traktatens nærmere indhold henviser til det foreliggende forslag, tillader jeg mig at anbefale forslaget om Danmarks ratifikation af traktaten om principper for staters virksomhed ved udforskning og udnyttelse af det ydre rum, herunder månen og andre himmellegemer.

Ordføreren for forslagsstillerne (Guldberg): Jeg har herved den ære at fremsætte forslag til lov om fremme af bevægeligheden på arbejdsmarkedet.

Forslaget er en genfremsættelse af det forslag, som af venstre blev fremsat i samlingen 1965-66, og hvorom der af udvalget er afgivet beretning den 26. september 1966. (Folketingstidende 1965-66, tillæg B. sp. 1645).

Det fremgår heraf, at udvalgsarbejdet ikke kunne tilendebringes, fordi der ikke var fremkommet endelige svar på samtlige de spørgsmål, som var stillet af udvalget.

Forslaget blev derfor genfremsat den 13. oktober 1966 med henblik på en fortsættelse